

Jméno: Kamila Chaloupková,
Veronika Janská, Kristýna Berková
Studijní obor: B-GK GEOG (FG)
Ročník: 1.
Datum: 7. 6. 2011

Terénní praktikum z FG

Lažánky – Maršov

Při prvním pohledu na okolí Lažánek se nám krajina zdála být dosti harmonická, patří mezi krajiny vyznačující se spíše vyšším stupněm ekologické stability, část oblasti je také součástí přírodního parku Údolí Bílého potoka. Lokalita je obklopená lesy, spíše přirozeného rázu, ve složení javor mléč, javor babyka, habr obecný, lípa srdčitá, dub zimní, buk lesní. Místním specifikem byl také výskyt jeřábu břeku, který se nalézá spíše v oblastech nekyselých substrátů, což, jak se později zmíníme, oblast Lažánek je. Obecně lze tedy říci, že v lokalitě nalézáme spíše přirozenou vegetaci, nijak výrazně ovlivněnou výsadbami smrkových monokultur či jiným ekonomickým využitím lesů. Přirozená potenciální vegetace (podle geoportal.cenia.cz) je černýšová dubohabřina a ta se nijak extrémně podle našeho názoru neliší od současného stavu.

Obr. 1: Pohled na skladbu lesa v okolí Lažánek. Druhová skladba se nikterak významně neliší od té přirozené, nevyskytují se zde uměle vysazené jehličnaté lesy. Nachází se zde možná větší množství habru než je přirozené, což je způsobeno kácením buků, kdy habry tuto naši typickou dřevinu nahradily. Na snímku také vidíme kyselý silicit tvořený převážně SiO_2 .

Dalším typem segmentu jsou rozlehlá území orné půdy v bezprostředním okolí obou obcí (osázené převážně řepkou olejkou a pšenicí). Z důvodu jejich rozsáhlosti a absence jakýchkoliv liniových společenstev či větrolamů předpokládáme značnou erozi půdy.

V oblasti jsou také pastviny, bohužel zatím nevyužívané, uměle udržované. Jsou druhově dosti chudé, rostou zde vlastně jen traviny a smetanka lékařská. Zajímavým prvkem jsou také na první pohled

louky, avšak vzniklé antropogenní činností, a to navršením sypkého materiálu při tamní těžbě. Dnes tato návrší vytváří na pohled přirozený prvek krajiny, přirozeně zapadající do celkového rázu a obohacující druhovou diverzitu.

Obr. 2: Plošina vzniklá antropogenním hromaděním sypkého materiálu v blízkosti silnice Lažánky-Maršov. Příklad pozitivního vlivu člověka na krajinu a různorodost společenstev, udržováním je tak umožněn růst ekotonálních společenstev či lučních rostlin.

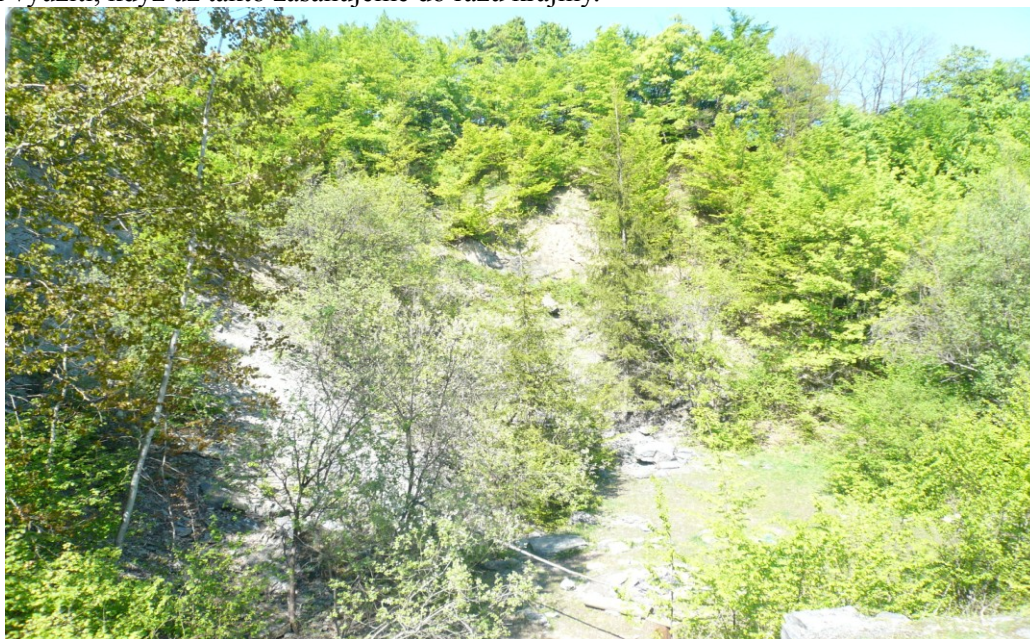
Dalším příkladem pozitivního vlivu člověka v tomto regionu je bývalý lom na těžbu kaolínu, který byl po několika letech prohlubování zaplněn podzemní vodou a vznikla zde vodní plocha o značné rozloze. Voda bývala v minulosti využívána, zejména pro potřeby místního JZD, proto stav hladiny v průběhu času kolísal. I dnes není hladina stabilní, z důvodu nečerpání vody se neustále zvyšuje. V místě bylo možno sledovat proces primární sukcese. Po skončení těžby se totiž oblast vyznačovala postupným zarůstáním dřevinami ze skupiny R-stratégů, pokračovalo zarůstání svahu lomu a dnes je již téměř zalesněno. Pozorujeme zde výskyt bříz bělokorých (tedy druhů preferujících extrémní substráty a typičtí R-stratégové), smrky (pravděpodobně z důvodu zvýšené vlhkosti) a dále druhy typické pro tuto oblast (viz. výše, především habry).

Obr. 3: Jezero v bývalém kaolínovém lomu u Lažánek, dnes již značně zarostlé vegetací (všimněme si vysokého zastoupení bříz bělokorých, R-stratégů). Člověk tak značně (a necíleně) pomohl zvýšit biodiverzitu a umožnil život vodním společenstvům.

Posledním antropogenním prvkem, který bychom rády zmínily, jsou vápencové lomy. Ve třech ze čtyř již těžba ustala, proto jsou opět přínosem pro obohacení krajiny a druhovou biodiverzitu, probíhá zde pozvolný proces sukcese a vyskytují se zde kalcifilní druhy rostlin, například mochna písečná, pěchava vápnomilná, z dřevin druhy preferující suché bazické prostředí, jako lípy a javory nebo již výše zmíněný jeřáb břek, který v okolí Lažánek dorůstá pro tento druh neobvyklých rozměrů. S výskytem vápence souvisí také miniaturní projevy krasovatění, měly jsme možnost vidět ponor (v tomto období bohužel bez vody).

Celkově na nás oblast Lažánek působila harmonicky, vlastně jediným narušením krajiny byl kromě ploch orné půdy dodnes činný lom na těžbu vápence. Ten je i kvůli své rozloze zásahem do krajiny, zvýšeným navíc tím, že tento v České republice nehojný materiál je využíván pro potřeby podsypávání silnic, ne tedy pro potřeby, kde by byl zapotřebí výhradně vápenec. Škoda proto, že nejsme schopni nalézt užitečnější využití, když už takto zasahujeme do rázu krajiny.

Obr. 4 a 5: Porovnání pozitivního (opuštěný lom) a negativního vlivu člověka na krajinu (obrázek dole, dodnes činný lom) poblíž Lažánek. Na vrchním obrázku vidíme harmonický přechod do okolní krajiny, lom krajinu obohacuje, činí ji zajímavou. Na dolním obrázku naopak nepřírozenou ostrou hranici mezi lomem a okolní krajinou, což ji značně narušuje. Povšimněme si jen postupné sukcese a zarůstání lomu v levé části fotografie.

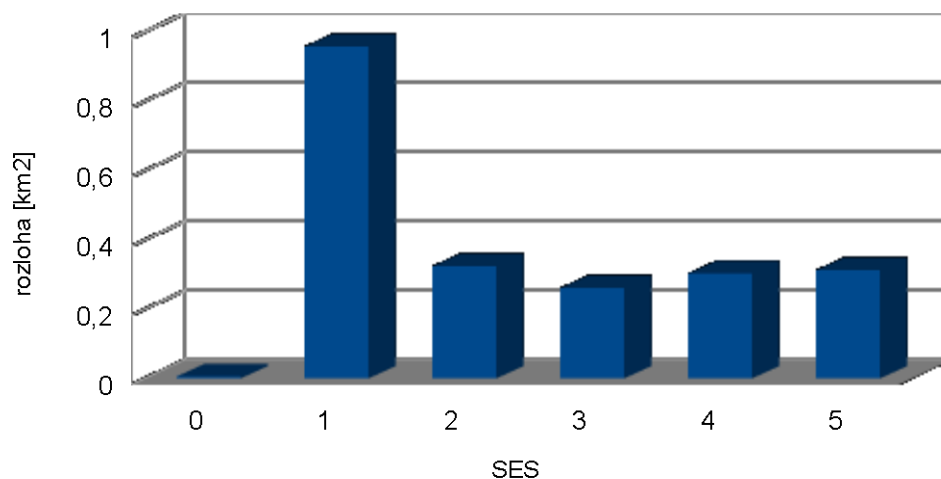
Zamyslíme-li se nad stavem krajiny, která by v oblasti byla bez zásahů člověka, nenapadá nás nic jiného než to, že by sice oblast nebyla tak narušená (lomy, poli a dalšími antropogenními útvary), ale

postrádala by právě onu pestrost typů krajin a s tím související druhovou biodiverzitu. Nenalézali by se zde žádné odkryté plochy vápenců s typickými kalcifilními společenstvy, žádné prostory luk a pastvin, kde se mohou vytvářet ekotonální společenstva na hranicích s lesem díky zvýšenému přísunu světla, nebyla by zde vodní plocha v bývalém lomu, která zase nabízí možnosti existence vodní fauny a flóry (v jezeře žijí dokonce vzácní raci). Dle našeho názoru by celá oblast byla zalesněna listnatými lesy, druhová rozdílnost by byla způsobena pouze místními rozdíly v geologickém podloží a tedy i půdě (v jižnější části se nachází oblast kyselých hornin - silicitu, obsahující převážně křemen, v severnější zase výživné vápence).

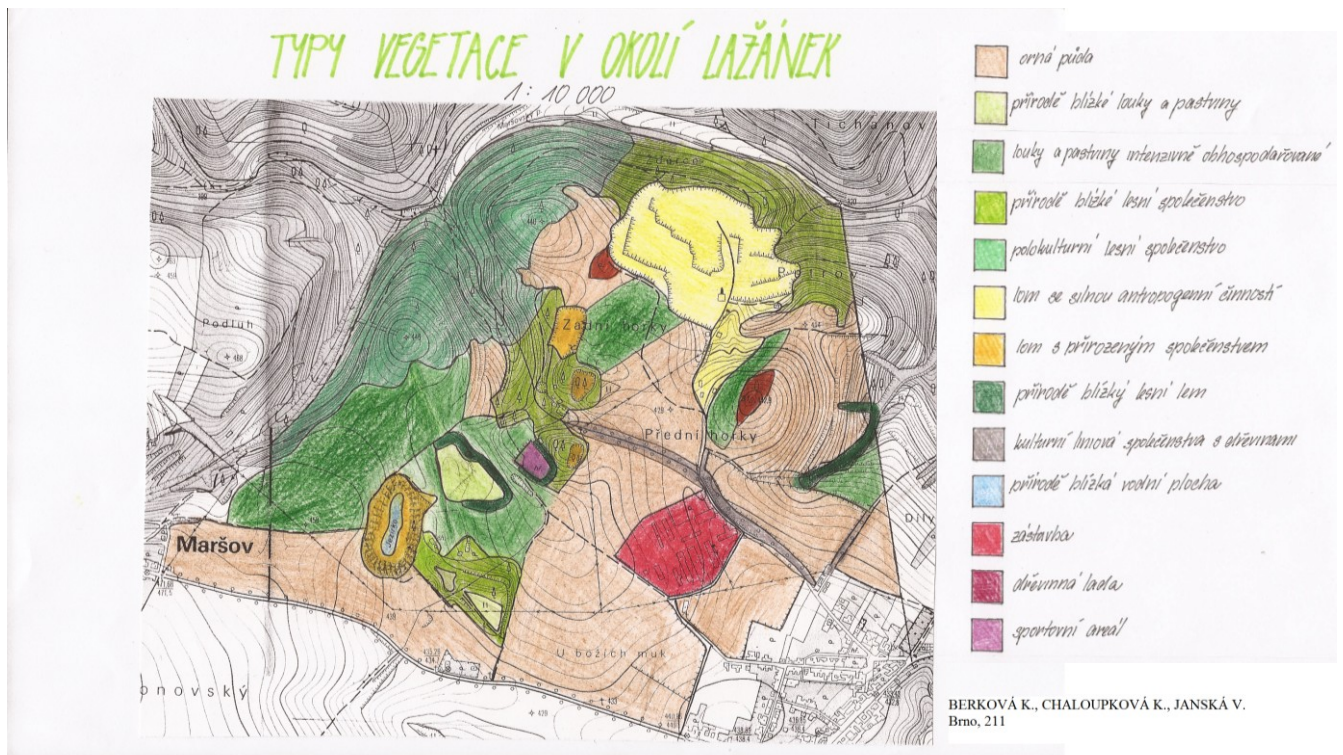
Člověk je tedy v Lažánkách příkladem také pozitivního vlivu na krajinu, přestože ji využívá, příkladem harmonického „soužití“ člověka s místním prostředím.

Tab. 1: Členění segmentů typů vegetace v okolí Lažánek.

ČÍSLO SEGMENTU	KÓD	SES	CHARAKTERISTIKA	ROZMĚRY		
				šířka (m)	délka (m)	rozloha (km ²)
1	102	5	jedná se o jezírko vzniklé na dně bývalého lomu na kaolin, po ukončení těžby došlo k primární sukcesi	58	185	0,01
2	83	3	silná antropogenní činnost, těžba vápence	391	352	0,17
3	81	5	antropogenní transformace reliéfu, dřívě těžba vápence, dnes primární sukcese; bříza bělokorá, smrk ztepilý, borovice lesní			0,049
4	42.2	3	smetánka lékařská, nalétavé dřeviny, šťovík, žebříček			0,025
5	44	2	traviny, zemědělsky obhospodařované			0,324
6	53	4	mírná převaha listnáčů, smrk ztepilý, buk lesní, dub zimní, habr obecný			0,29
7	52	5	výskyt hlavně listnatých stromů jako je buk lesní, habr obecný, dub zimní			0,253
8	58	4				0,012
9	72.4	3	většinou liniová společenstva v okolí cest - aleje, lípy srdčité, javor mléč			0,05
10	63.3	3	jedná se o lody především v okolí lomu nebo polí, které jsou narušené především okolní antropogenní činností			0,015
11	127	(0) 1 (2,3)	jedná se o zemědělské středisko, s garáží pro zemědělské stroje, skladem sena a dalšími budovami	359	300	0,068
12	126	0 (1,2)	zatravněná plocha využívaná ke sportovním účelům	97	191	0,006
13	11	1	orná půda s jednoletými kulturami, převaha řepky olejné			0,89

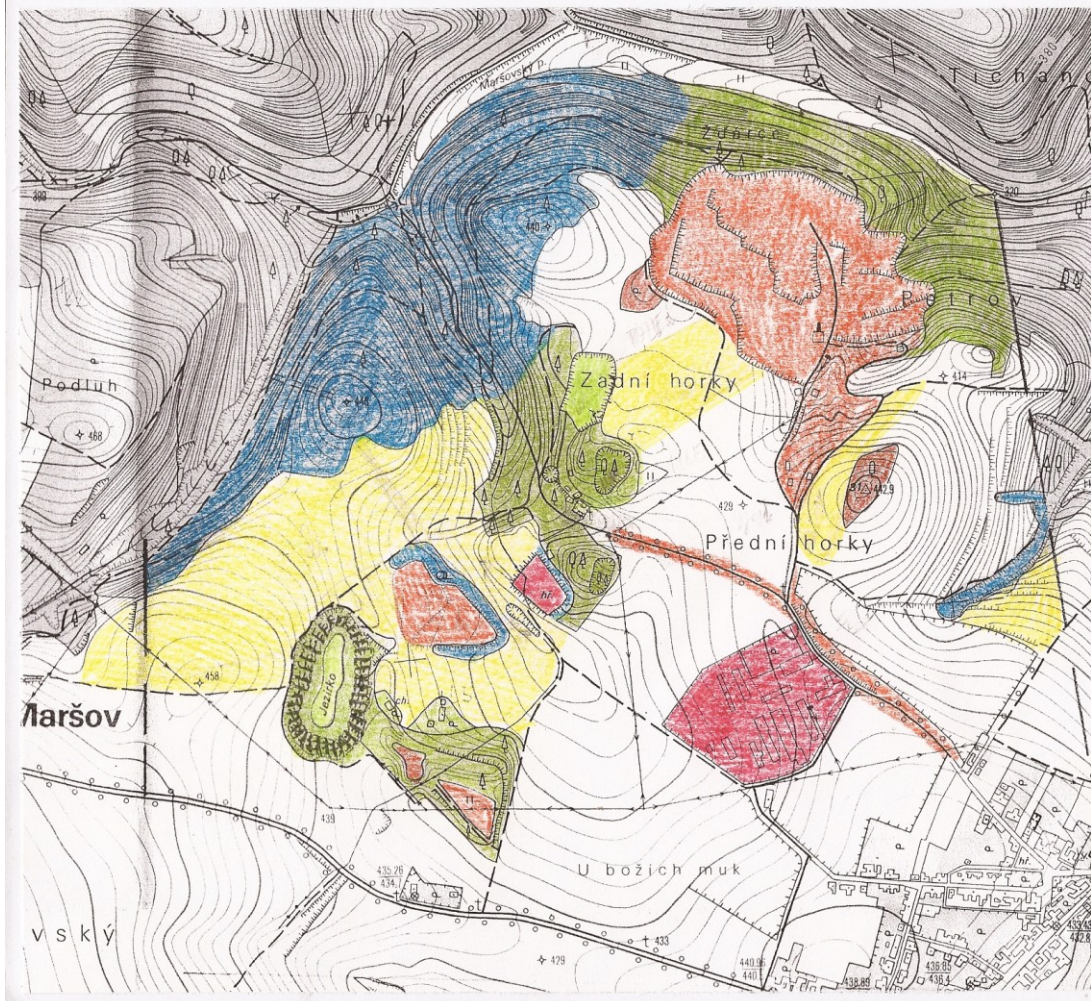

Obr. 6: Histogram znázorňující jednotlivé stupně ekologické stability v oblasti Lažánky a jejich rozlohu.

Obr. 7: Mapy typů vegetace v okolí Lažánek.

STUPNĚ EKOLOGICKÉ STABILITY V OKOLÍ LAŽÁNEK

- plochy ekologicky silně nestabilní
- plochy ekologicky velmi málo stabilní
- plochy ekologicky málo stabilní
- plochy středně ekologicky stabilní
- plochy ekologicky velmi stabilní
- plochy ekologicky nejstabilnější

BERKOVÁ k., CHALOUPKOVÁ k., JANŠKA V.
Brno, 2011

1:10 000

Obr. 8: mapa systému ekologické stability.